

Novi pristup muzeološkoj teoriji

Izvještaj o radu tečaja

Ivo Maroević
Filozofski fakultet
Zagreb

Tečaj Novi pristup muzeološkoj teoriji održan je u prostorima i u okviru programa Interuniverzitetskog centra u Dubrovniku, F. Bulića 4, od 30. svibnja do 4. lipnja 1988. Sudjelovalo je 11 studenata, od kojih 6 iz Jugoslavije, 3 iz Nizozemske, 1 iz Belgije i 1 iz Norveške.

Predavači na tečaju bili su:

- Ognjen Čaldarović, sociolog, Filozofski fakultet u Zagrebu,
- Ivo Maroević, muzeolog, povjesničar umjetnosti, Filozofski fakultet u Zagrebu,
- Peter van Mensch, muzeolog, biolog, Reinwardt Akademie, Leiden, Nizozemska,
- Tomislav Šola, muzeolog, povjesničar umjetnosti, Muzejski dokumentacioni centar, Zagreb,
- Miroslav Tuđman, informatolog, Zavod za kulturu Hrvatske, Zagreb.

Osnovne teme tečaja:

- uvod, temeljna ideja muzeologije, terminologija,
- sociološki aspekti primjene muzeologije na otvorenom prostoru na primjeru povijesnoga grada,
- muzealnost kao temeljni selektivni faktor za muzejske predmete,
- komunikacijski procesi unutar muzeološke koncepcije,
- muzejska poruka kao kulturna poruka.

Za vrijeme rada tečaja organiziran je terenski rad i pregled pojedinih zbirki i muzeja u Dubrovniku:

- kolekcija Dominikanskog samostana,
- Gradski muzej u Kneževu dvoru,
- Cavtat, Bogišićeva memorijalna zbirka,
- Umjetnička galerija,
- Pomorski muzej,
- Lokrum.

Rad tečaja bio je tako organiziran da su se u jutarnjim satima održavala predavanja, a poslije podne obilasci muzejskih institucija. Struktura tečaja:

8.30–10 predavanje

10–10.30 odmor

10.30–12 predavanje

15.30–18 terenski rad i diskusija

Rezultati tečaja mogli bi se svesti na tvrdnju da su sudionici stekli temeljni uvid u strukturu novog pri-

stupa muzeološkoj teoriji, koja se temelji na svojstvima muzejskih predmeta u najširem značenju tog pojma.

Analizirani su temeljni pojmovi kao što su: muzeologija, muzealnost, muzealija, muzealizacija, muzej, muzejska zbirka. Prodiskutirane su relacije između tih pojmova međusobno i u odnosu na njihovu primjenu u praksi. Novi pristupi muzeološkoj teoriji interpretirani su s empirijskog (teoretskog), filozofskog (kritičkog) i prakseološkog (praktičnog) aspekta.

Poseban naglasak stavljen je na muzejski predmet kao dio zbirke, kao ostatak stvarnog života, kao izabranu vrijednost prošlosti, subjekt i objekt izlaganja, dokument stvarnosti, kao nosilac podataka i informacija i napokon kao dio konteksta s različitim značenjima, sadržajima, vrijednostima i razinama promatranja.

U procesu prikupljanja i pohranjivanja informacija muzej ima poseban položaj među institucijama u kulturi, kao što su knjižnice i arhivi. U muzeju se pohranjuju predmeti koji u sebi sadržavaju višeslojne informacije, što su rezultat njihova stvarnog, zatečenog i konceptualnog identiteta. U tom se smislu razlikuje njihovo funkcionalno, izražajno, simboličko i metafizičko značenje. Razlikovanje primarnih od sekundarnih informacija u muzejskom predmetu i specifikacija znanstvenih i kulturnih informacija unutar pojedinih komunikacijskih formata bila je tema posebne rasprave.

Poseban aspekt predstavljao je sociološki pristup gradu kao izvoru i potencijalnom nosiocu mnogih primarnih i sekundarnih informacija muzejskog sadržaja, koje je potrebno istražiti i provjeriti u procesu revitalizacije. Analizirani modeli turistifikacije, grada muzeja, multifunkcionalnog modela, transformacije, modela sitizacije, konzervativnog i reprezentativnog modela pokazivali su moguću raznovrsnost pristupa. Razlike u koncepciji gledanja grada izvana i iznutra, kao i limitirani život u gradu muzeju, poseban su problem.

Rasprava na kraju tečaja pokazala je da je on dobro primljen, da je uglavnom ispunio očekivanja, da bi ga u idućim godinama trebalo usmjeriti u neki od specifičnih problema novog pristupa muzeološkoj teoriji, kao i to da bi bilo korisno potencijalne sudionike tečaja upozoriti na literaturu pomoću koje bi se bolje pripremili za sudjelovanje u raspravama na tečaju.

Dubrovnik je tako još jednom potvrdio da ima velike prednosti, kako u dobrim uvjetima za rad u okviru Interuniverzitetskog centra, tako i u mogućem odabiru primjera na kojima se može razmatrati suvremena muzeološka misao.

Primljeno: 30. 12. 1988.

SUMMARY

**A New Approach to the Theory of
Museology
Report on the Course**

Ivo Maroević

A course on a New Approach to the Theory of Museology was held in the Interuniversity Centre in Dubrovnik in May and June 1988. Lecturers from Zagreb were Ognjen Čaldarović, Ivo Maroević, Tomislav Šola, Miroslav Tuđman and Peter van Mensch from the Reinwardt Akademie, Leiden. The basic themes of the course were:

- Introduction, the basic idea of museology, terminology,
- Sociological aspects of the application of museology to open space on the example of the historical city,
- Museality as a basic selection factor for museum items,
- Communicational processes within the concept of museology,
- The message of the museum as a cultural message.

Field work was organized during the course, by which it was confirmed that Dubrovnik had great advantages due to the working conditions of the Interuniversity Centre and to the multitude of examples such as museums, collections, monuments, which can serve to discuss the modern museological thought.

**XII. internacionalni kongres
antropoloških i etnoloških
znanosti**

Simpozij Etnologija i arhitektura

Ksenija Marković

Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture
Zagreb

Simpozij Etnologija i arhitektura u okviru sekcije muzeologije održan je 28. i 29. srpnja 1988.

Simpoziju je prisustvovalo 30-40 stručnjaka i znanstvenih radnika iz Evrope, Afrike, Južne i Sjeverne Amerike.

Najavljene teme simpozija bile su: Etnolog i arhitektura, Arhitektura kao oblik stvaranja humanog svijeta, Razvoj arhitekture i umjetnosti i tradicijska arhitektura pojedinoga kraja, njena zaštita, klasifikacija i interpretacija. Neposredno prije simpozija prijavila se grupa znanstvenika iz Italije i Švicarske s temom istraživanja vernakularne arhitekture i njene aplikacije u izobrazbi.

Organizatori simpozija bili su konzervatori Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika kulture mr. Ksenija Marković i Ana Mlinar. Voditelji simpozija uz organizatore bili su prof. dr. Peter Fister s Arhitektonskog fakulteta iz Ljubljane i prof. dr. Dobroslav Pavlović s Arhitektonskog fakulteta iz Beograda.

Uvođenje prostora i arhitekture, klasičnih predmeta tehničke znanstvene discipline u sferu društveno-povijesnih znanosti kao što je etnologija, traži novi kreativni i istraživački pristup etnologa.

Prostor i arhitektura sela (vernakularna, tradicijska, ruralna, narodna, pučka, folklorna itd.) kao dio materijalne kulture naroda i narodnosti, predmet je kojim se etnolozi u Jugoslaviji bave posljednjih 30-ak godina. U tih 30 godina prikupljena je osnovna dokumentacija o tradicijskoj arhitekturi, registrirani su vrijedni spomenici i objekti a počelo je i revitaliziranje nekih sredina. Sistem i razina dokumentiranja su različiti u pojedinim republikama kao i odnos prema valorizaciji, zaštiti, očuvanju i pitanju revitalizacije.

Budući da je u svijetu posao oko dokumentiranja tradicijske arhitekture završen u toku drugoga svjetskog rata, bila su zanimljiva iskustva i pogledi stranih sudionika na pitanja koja su kod nas tek načeta.

Rezultati istraživanja u Jugoslaviji pokazuju da još nije izvršena dosljedna, iscrpna i potpuna klasifikacija a terminologija je u jugoslavenskim pa i u svjetskim razmjerima neujednačena.

Simpozij Etnologija i arhitektura s interdisciplinarnog aspekta obiju znanosti predstavljao je izazov kojem su se odazvali stručnjaci različitih profila: profesori i predavači s fakulteta, muzealci, urbanisti, sociolozi.

Veći dio radova aktualan je na razini prostorno-plaćanja i očuvanja tradicijske arhitekture stvaranjem muzeja na otvorenome. O tome govore Z. Koželj, D. Zelić i B. Dumbović, K. Petrić i A. Mlinar (predavanje popraćeno filmom) I. Keršić, N. Vuletić, I. Curk, M. Prodanović. Tematski sličan ali s pozivom etnologima da odgovorno preuzmu svoju ulogu u analizi i vrednovanju razvoja odnosa između načina života i arhitekture kao i prostora – bio je rad prof. dr. P. Fistera pod naslovom Etnologija u rehabilitaciji povijesnih centara i sela. Autor pledira na zaštitu, obnovu i razvoj koje treba planirati putem poznavanja zakonitosti načina života. U revitalizaciji etnolog treba riješiti kompleksna pitanja kontinuiteta odnosa između čovjeka i arhitektonskog prostora. Na taj rad nadovezao se rad B. Berce Bratko o kulturnim analizama koje pri planiranju i gradnji prostora treba učiniti. Dr. E. William iz Walesa prikazao je dijapozitive zaštićenih tipova tradicijske arhitekture iz svoga kraja i objasnio način zaštite putem muzeja na otvorenome.

Kulturno-povijesne analize i interpretacije tradicijske arhitekture koje su baza za valorizaciju u svojim su referatima iznijeli: V. Beszedes i G. Vujnović uz